

KAPITEL 6 / CHAPTER 6⁶**FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL INNOVATIONS IN THE TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN NEW SOCIO-HISTORICAL CONDITIONS****DOI: 10.30890/2709-2313.2024-33-00-015****Вступ.**

Інноваційний процес в початковій освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації освітнього процесу до нових суспільно-історичних умов.

Основу та зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, впровадження новоутворень у традиційну систему, у прагненні оптимізувати освітній процес. Все це зумовило появу нових і вдосконалення педагогічних технологій, різних рівнів і різної цільової спрямованості, що використовуються у підготовці майбутніх вчителів початкової школи.

Забезпечення інноваційної діяльності передбачає вивчення теоретичних питань удосконалення освітнього процесу, позитивних педагогічних теорій, ідей і технологій, які вже досліджувались і впроваджувались у педагогічну практику. Тільки на основі ґрунтовної дослідної роботи щодо вивчення фундаментальних педагогічних теорій і технологій, обґрунтування механізму їх упровадження дозволить підвищити рівень освітнього процесу.

Розвиток початкової освіти вимагає впровадження інноваційних технологій навчання і виховання учнів, переосмислення мети та завдань освітнього процесу, пошуку інтерактивних методів навчання, нетрадиційних форм викладання та реалізацію особистісно орієнтованої освіти. На сучасному етапі для підвищення ефективності процесу формування учня початкової школи як всебічно розвиненої особистості відіграють інноваційні педагогічні технології.

Проблеми інновацій досліджують К.Ангеловські, Х.Барнет, Д.Гамільтон,

⁶*Authors: Kramska Z.*

Н.Грос, У.Кінгстон, Н.Лагервей, М.Майлз, А.Хаберман, Р.Хейвлок та ін. Інтерес до інновацій світової педагогічної громадськості виявляється у створенні інформаційних служб, започаткуванні програм впровадження педагогічних інновацій у НУШ, проведенні міжнародних конференцій, діяльності організацій, що узагальнюють педагогічні нововведення в різних країнах світу, інформують про них педагогічну громадськість на сторінках спеціальних часописів тощо.

Основний текст.

У педагогічній інтерпретації *інновація* означає нововведення, що поліпшує хід і результати освітнього процесу. Інновацію можна розглядати як процес і як результат навчальної діяльності. Таким чином, інноваційні педагогічні технології – це цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику освітнього процесу закладу початкової освіти оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів від визначення мети до очікуваних результатів. Педагогічні інновації вносять в освітнє середовище нововведення, які поліпшують освітню систему в цілому.

Проблема впровадження інноватики в освітню систему закладу початкової освіти була спричинена *чинниками*:

- нові соціально-економічні перетворення;
- посилилася тенденція гуманітаризації змісту освіти;
- вчитель отримав можливість створення власної педагогічної лабораторії;
- входження закладу початкової освіти у ринкові відносини;
- зміни в інформатизації суспільства.

Педагогічна інноватика полягає у постійному пошуку і впровадженні змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог.

Інновація – нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях. У педагогіці поняття «інновація» вживають у значеннях:

- форма організації інноваційної діяльності;
- сукупність нових професійних дій вчителя, спрямованих на вирішення

проблем виховання і навчання з позицій особистісно-орієнтованої освіти;

- зміни в освітній практиці початкової школи;
- комплексний процес створення, розповсюдження та використання перспективного практичного досвіду
- результат інноваційного процесу[2].

Під освітніми інноваціями розуміють новизну, що змінює результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені:

- освітні, дидактичні, виховні системи;
- зміст освіти;
- освітні, педагогічні технології;
- методи, форми, засоби розвитку особистості;
- організації навчання і виховання;
- технології управління закладом початкової освіти[2].

Освітні інновації поділяються на психолого-педагогічні, науково-виробничі та соціально-економічні. До психолого-педагогічних інновацій належать нововведення у навчальному, виховному й управлінському процесах; до науково-виробничих – комп'ютерні, мультимедійні технології, сучасне матеріально-технічне обладнання; до соціально-економічних – юридичні, правові, економічні тощо.

Педагогічні інновації можуть здійснюватися як за рахунок власних ресурсів освітньої системи, так і за рахунок залучення нових засобів, обладнання, технологій.

Основними *напрямами інноваційних перетворень* у початкової школі є:

- розробка концепцій і стратегій розвитку початкової освіти і освітніх установ;
- оновлення змісту освіти;
- зміна та розробка інноваційних технологій навчання та виховання;
- вдосконалення управління освітніми установами і системою освіти в цілому;
- поліпшення підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх

кваліфікації;

- проектування нових моделей освітнього процесу;
- забезпечення успішності навчання та виховання.

Інновації здійснюються на різних рівнях. До вищого рівня відносяться інновації, які охоплюють всю педагогічну систему та сприяють просуванню педагогічної практики вперед. У педагогічній науці виник принципово новий і важливий напрям – теорія інновацій та інноваційних процесів.

Реформи в освіті спрямовані на докорінне перетворення та поліпшення функціонування, розвитку та саморозвитку установ і системи управління ними.

Історія розвитку освітніх систем свідчить про існування різних методів дослідження освіти, які формувалися залежно від характеру освітньої політики суспільства, від рівня розвитку культури, системи загальнолюдських цінностей тощо.

Методами досліджень інноваційних процесів є:

- вивчення наукових і науково-педагогічних методів;
- методи емпіричного та математичного дослідження
- структурно-функціональний метод;
- порівняльний метод;
- конструктивно-генетичний метод.

За типом інновації поділяються на:

- матеріально-технічні;
- соціальні.

Суттєвою характеристикою інновацій є їх *комплексність*. При цьому комплексний характер інновації ідентифікується за ознаками:

- комплексна за новацією;
- комплексна за реалізацією.

Описана кваліфікація загальна, враховує максимально можливі ознаки інновації і може використовуватися в різних сферах.

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає упровадження в освітній процес закладів початкової освіти інноваційних

педагогічних технологій. Педагогічну інновацію розглядають як особливу форму педагогічної діяльності та креативного мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес створення, упровадження та поширення інновацій в початковій освіті.

Педагогічні інновації є:

- результатом системних наукових пошуків;
- аналізу;
- узагальнення перспективного педагогічного досвіду;
- упровадження досягнень психолого-педагогічної науки у практику;
- вивчення, узагальнення і поширення передового вітчизняного та іноземного педагогічного досвіду.

Педагогічна інноватика полягає у постійному пошуку і впровадженні змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог. Результатом впровадження інноваційних методів навчання і виховання учнів початкової школи нових ефективних технологій навчання і виховання є:

- спрямованість процесу навчання на якість засвоєних знань;
- творчий розвиток особистості учня;
- самореалізація школяра;
- формування самостійного мислення у учнів;
- розвиток критичної та об'єктивної оцінки своїх здібностей і можливостей;
- прагнення до самовдосконалення та долаття перешкод[3].

Інновація – нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях[5]. *Освітні інновації* поділяються на психолого-педагогічні, науково-виробничі та соціально-економічні. До психолого-педагогічних інновацій належать нововведення у навчальному, виховному й управлінському процесах; до науково-виробничих – комп'ютерні, мультимедійні технології, сучасне матеріально-технічне обладнання; до соціально-економічних – юридичні, правові, економічні тощо. Розглядаючи

психолого-педагогічні інновації як новостворені, вдосконалені технології, які істотно змінюють обсяги, структуру та якість педагогічного процесу, впроваджують в НУШ технології:

- інтеграційна природнича освіта (В.Ільченко);
- розвивальне навчання (Д.Ельконін, В.Давидов);
- особистісно орієнтоване навчання (О.Савченко, І.Якиманська, С.Подмазін);
- колективно-групове навчання (Л.Кочина, Н.Бібік);
- модульно-розвивальне навчання (А.Фурман);
- життєтворчість (І.Єрмаков);
- особистісно орієнтоване виховання (І.Бех);
- психологічне управління (Л.Карамушка, Н.Коломінський);
- адаптивне управління (Г.Єльнікова);
- громадсько-державне управління (П.Хобзей);
- управління інноваційними освітніми проектами (Л.Даниленко)[4].

Психолого-педагогічні інновації *реалізуються*:

- у змісті навчання й виховання учнів початкової школи;
- у формах, методах і технологіях навчання та виховання;
- у змісті, формах і методах управління закладом освіти;
- в організаційній структурі закладів початкової освіти[2].

Інноваційна освітня технологія складається з навчальної, виховної та управлінської інноваційних технологій.

До *навчальної інноваційної технології* належать особистісно орієнтована, інтеграційна, інформаційна, дистанційна, модульно-розвивальна, розвивальна.

До *виховної інноваційної технології* належать технологія ранньої соціалізації учнів, формування почуття національної гідності у школярів, духовного розвитку учнів тощо.

До *управлінської інноваційної технології* – сучасні інформаційні та діагностичні технології, технології економічного та психологічного впливу на педагогів, що створюють умови для оперативного й ефективного прийняття

керівником закладу освіти *управлінського рішення*.

Для здійснення управлінських інноваційних технологій керівник закладу початкової освіти повинен:

- мати достатні знання в галузі сучасних наук;
- бути обізнаним з інноваційною педагогікою та інноваційним освітнім менеджментом;
- бути мотивованим на виконання управлінських функцій;
- мати позитивний досвід управління педагогічним колективом;
- бути творчою особистістю тощо.

Інновації в освіті спрямовуються на розв'язання проблем:

- якісне покращення мотивації учасників освітнього процесу;
- формування партнерських відносин між вчителями та учнями;
- взаємодії та розвитку особистісних цінностей
- створення умов для прийняття самостійного оперативного й ефективного управлінського рішення[2].

Рушійною силою інноваційної діяльності є педагог як творча особистість, яка розробляє, упроваджує і поширює нові ідеї.

Творчий педагог:

- має широкі можливості і необмежене поле для інноваційної діяльності;
- на практиці експериментує;
- переконується в ефективності інноваційних методик навчання і виховання;
- коригує застосування інноваційних методів;
- здійснює докладну структурування досліджень освітнього процесу;
- пропонує інноваційні технології та методи навчання;
- має інноваційний потенціал.

Наявність інноваційного потенціалу майбутнього вчителя визначають *чинники*:

- здатність генерувати нові ідеї;
- високий культурно-естетичний рівень;

- освіченість;
- інтелектуальна глибина та різнобічність інтересів;
- відкритість педагога новому;
- сприйняття різних ідей, думок, поглядів, концепцій;
- толерантність особистості;
- гнучкість та широта мислення тощо[3].

Використання інновацій в освітньому процесі початкової школи:

- сприяє розв'язанню завдань у загальній педагогічній системі;
- активізує та формує інтерес учнів до навчання;
- озброює учнів прийомами розумової діяльності щодо мобілізації та накопичення знань для вирішення навчальних проблем;
- розвиває ініціативу учнів у творчому пізнанні;
- вчить діалектичному підходу до оцінки педагогічних явищ та процесів.

Пріоритетними завданнями системи початкової освіти є навчання навчатися, працювати, співіснувати, жити. Виходячи з цього твердження головними якостями особистості учня початкової школи є:

- адаптація у змінних життєвих ситуаціях, самостійне набуття необхідних знань, вміння застосовувати їх на практиці;
- самостійне критичне мислення, вміння бачити труднощі та шукати шляхи їх раціонального подолання;
- здатність генерувати нові ідеї та творчо їх втілювати;
- вміння правильно та оперативно працювати з інформацією;
- здатність налагоджувати позитивні стосунки з колективом, родиною, оточуючим середовищем;
- висока моральність, відповідальність за себе та за долю суспільства.

Висновки.

Зазначене вище надає можливість зробити *висновки*:

- інновація є основною формою розвитку початкової освіти;

- впровадження інноваційних технологій навчання є пріоритетним напрямом і головним фактором реформування вітчизняної системи освіти;
- виконуючи навчальну, виховну й дослідні функції, інноваційні технології застосовуються на етапі підготовки до проведення уроків, у створенні навчально-методичного забезпечення під час освітнього процесу;
- використання інноваційних технологій навчання дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що надає широкі можливості для навчальної діяльності, підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання та створенню конкурентоспроможної системи початкової освіти;
- можливість використання сучасних інноваційних технологій в процесі навчання учнів початкової школи.

Отже, в умовах розбудови національної системи освіти важливого значення набуває інноваційна діяльність закладів початкової освіти, яка характеризується системним експериментуванням, апробацією та застосуванням інновацій в освітньому процесі.